

Syntax

cíl předmětu

- pochopit, jak fungují pravidla a principy spojování jednotek ve větě a souvětí v češtině
- správně používat interpunkci

je interpunkce důležitá...?

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*

→ *Válku ne, mír!*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*

→ *Válku ne, mír!* VS *Válku, ne mír!*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*
 - *Válku ne, mír! VS Válku, ne mír!*
- *Tvoje stará pila leží ve sklepě.*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*
 - *Válku ne, mír! VS Válku, ne mír!*
- *Tvoje stará pila leží ve sklepě.*
 - *Tvoje stará pila leží ve sklepě.*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*

→ *Válku ne, mír!* VS *Válku, ne mír!*

- *Tvoje stará pila leží ve sklepě.*

→ *Tvoje stará pila leží ve sklepě.* VS *Tvoje stará pila, leží ve sklepě.*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*

→ *Válku ne, mír! VS Válku, ne mír!*

- *Tvoje stará pila leží ve sklepě.*

→ *Tvoje stará pila leží ve sklepě. VS Tvoje stará pila, leží ve sklepě.*

- *Pojďte jíst děti.*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*

→ *Válku ne, mír! VS Válku, ne mír!*

- *Tvoje stará pila leží ve sklepě.*

→ *Tvoje stará pila leží ve sklepě. VS Tvoje stará pila, leží ve sklepě.*

- *Pojďte jíst děti.*

→ *Pojďte jíst, děti.*

je interpunkce důležitá...?

- *Válku ne mír!*

→ *Válku ne, mír!* VS *Válku, ne mír!*

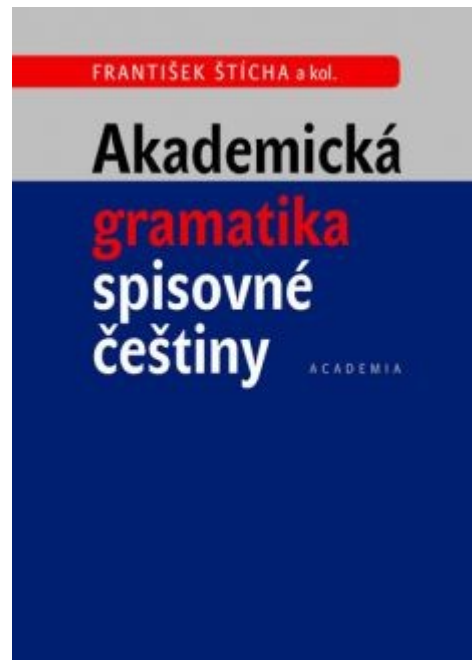
- *Tvoje stará pila leží ve sklepě.*

→ *Tvoje stará pila leží ve sklepě.* VS *Tvoje stará pila, leží ve sklepě.*

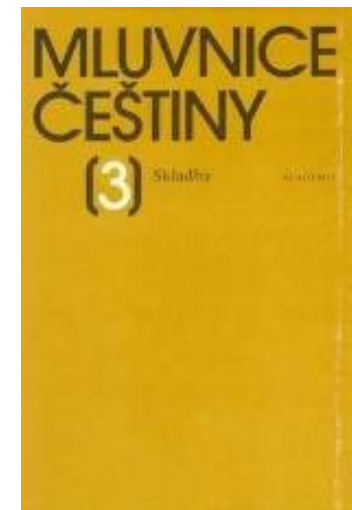
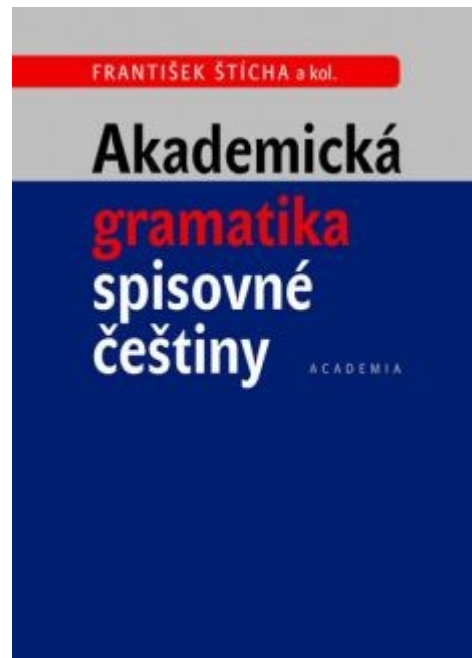
- *Pojďte jíst děti.*

→ *Pojďte jíst, děti.* VS *Pojďte jíst děti.*

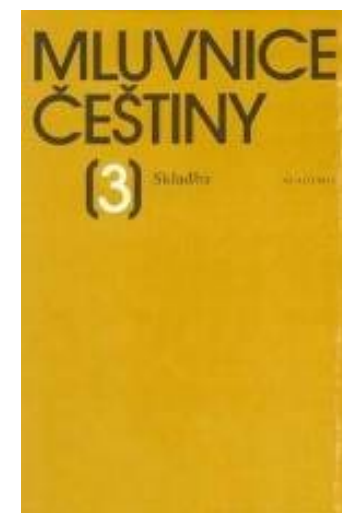
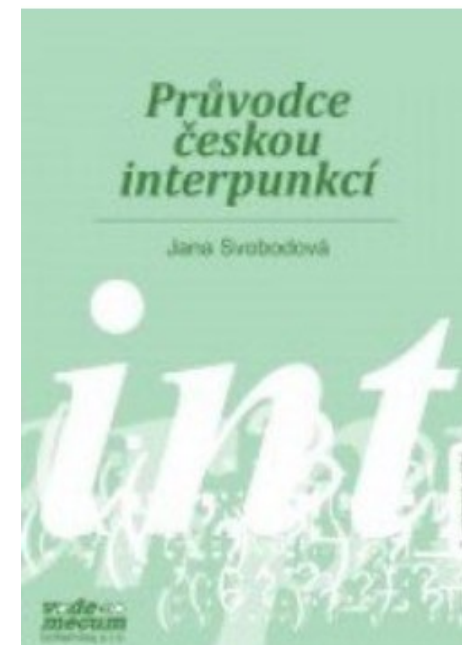
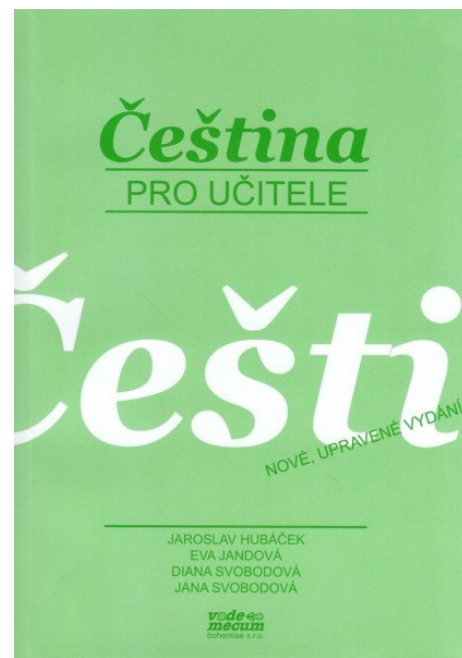
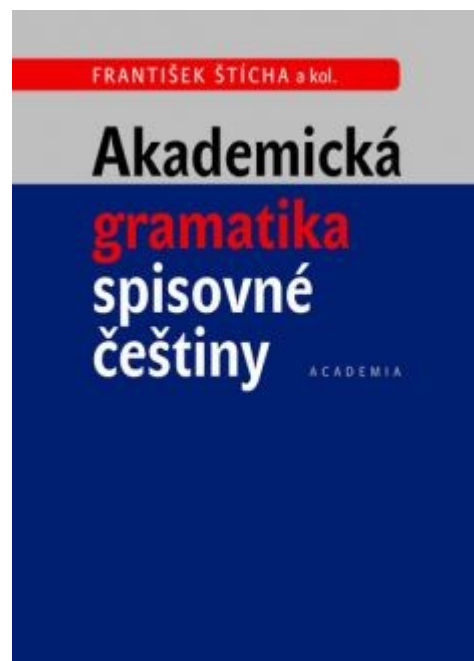
literatura

literatura

literatura

internetové zdroje

♥ <https://prirucka.ujc.cas.cz>

- <https://www.czechency.org>

k čemu je dobrá syntax...?

k čemu je dobrá syntax...?

- porozumění souvislé řeči
- rozvíjí strukturní myšlení
- efektivní kódování – kombinování

k čemu je dobrá syntax...?

- (pravděpodobně) neexistuje jazyk využívající pouze lexikální významy
 - omezené konečným množstvím jednotek (kapacita lidské mysli)
 - takové znakové systémy – zvířecí jazyky, dopravní značky

k čemu je dobrá syntax...?

- (pravděpodobně) neexistuje jazyk využívající pouze lexikální významy
 - omezené konečným množstvím jednotek (kapacita lidské mysli)
 - takové znakové systémy – zvířecí jazyky, dopravní značky
 - omezení na paradigmatickou organizaci prvků (F. Saussure)

k čemu je dobrá syntax...?

- (pravděpodobně) neexistuje jazyk využívající pouze lexikální významy
 - omezené konečným množstvím jednotek (kapacita lidské mysli)
 - takové znakové systémy – zvířecí jazyky, dopravní značky
 - omezení na paradigmatickou organizaci prvků (F. Saussure)
- organizace jazykových znaků – 2 základní způsoby (mechanismy)

k čemu je dobrá syntax...?

- (pravděpodobně) neexistuje jazyk využívající pouze lexikální významy
 - omezené konečným množstvím jednotek (kapacita lidské mysli)
 - takové znakové systémy – zvířecí jazyky, dopravní značky
 - omezení na paradigmatickou organizaci prvků (F. Saussure)
- organizace jazykových znaků – 2 základní způsoby (mechanismy)
 - **selekce**
 - **kombinace**

paradigmatická VS syntagmatická organizace

- selekce – paradigmatická organizace – vertikální

paradigmatická VS syntagmatická organizace

- selekce – paradigmatická organizace – vertikální
- kombinace – syntagmatická organizace – horizontální

paradigmatická VS syntagmatická organizace

- selekce – paradigmatická organizace – vertikální
- kombinace – syntagmatická organizace – horizontální
- para- = vedle (vedle sebe stojící)
- syn- = spolu

Kdolco, kdy, kde, s kým/čím, co dělali

kdol/co, kdy, kde, s kým/čím, co dělali

- jednotlivé kategorie obsahují položky (slova), které jste do nich vepsali

kdo/co, kdy, kde, s kým/čím, co dělali

- jednotlivé kategorie obsahují položky (slova), které jste do nich vepsali
- vybírání jednotlivého slova z každé kategorie = selekce (paradigmatická část organizace/kódování)

kdo/co, kdy, kde, s kým/čím, co dělali

- jednotlivé kategorie obsahují položky (slova), které jste do nich vepsali
- vybírání jednotlivého slova z každé kategorie = selekce (paradigmatická část organizace/kódování)
- skládání vybraných slov do věty = kombinace (syntagmatická část organizace/kódování)

kdo/co, kdy, kde, s kým/čím, co dělali

- jednotlivé kategorie obsahují položky (slova), které jste do nich vepsali
- vybírání jednotlivého slova z každé kategorie = selekce (paradigmatická část organizace/kódování)
- skládání vybraných slov do věty = kombinace (syntagmatická část organizace/kódování)
- !!! při hře mohou vznikat negramatická spojení, v rámci daného kontextu jim však mluvčí rozumí a akceptují je

- králík
- ptakopysk
- kůň
- antilopa
- wombat

- včera
- ráno
- večer
- poledne
- nikdy

- pást se
- utíkat
- spát
- vyhřívat se
- pít

- králík
- ptakopysk
- kůň
- antilopa
- wombat

- včera
- ráno
- večer
- poledne
- nikdy

- pást se
- utíkat
- spát
- vyhřívat se
- pít

***Antilopa poledne pást se.**

- králík
- ptakopysk
- kůň
- antilopa
- wombat

- včera
- ráno
- večer
- poledne
- nikdy

- pást se
- utíkat
- spát
- vyhřívat se
- pít

***Antilopa poledne pást se.**

Antilopa se v poledne pase.

k čemu je dobrá syntax...?

k čemu je dobrá syntax...?

- schopnost vyjádřit nekonečné množství významů pomocí konečné (omezené) množiny hodnot (slov)

syntax

- soubor **pravidel** a **principů**, na základě kterých se vytvářejí věty daného jazyka

syntax

- soubor **pravidel** a **principů**, na základě kterých se vytvářejí věty daného jazyka
 - struktura syntaktických jednotek
 - lineární
 - hierarchická

syntax

- soubor **pravidel** a **principů**, na základě kterých se vytvářejí věty daného jazyka
 - struktura syntaktických jednotek
 - lineární
 - hierarchická

Pád stromu na osobní auto lehce zranil jednoho člověka

syntax

- soubor **pravidel** a **principů**, na základě kterých se vytvářejí věty daného jazyka
 - struktura syntaktických jednotek
 - lineární
 - hierarchická

Pád stromu na osobní auto lehce zranil jednoho člověka

Stromu pád na auto osobní zranil lehce člověka jednoho

syntax

- soubor **pravidel** a **principů**, na základě kterých se vytvářejí věty daného jazyka
 - struktura syntaktických jednotek
 - lineární
 - hierarchická

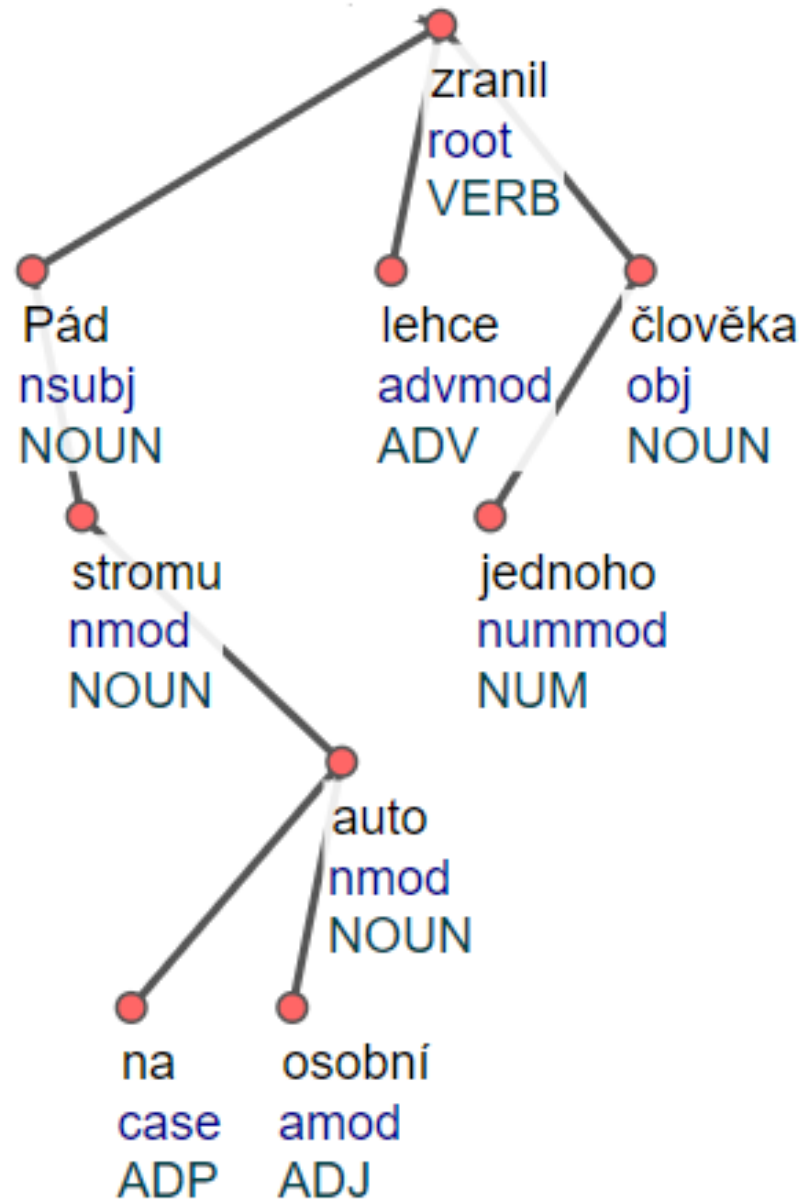
Pád stromu na osobní auto lehce zranil jednoho člověka

Stromu pád na auto osobní zranil lehce člověka jednoho

Člověka na zranil stromu auto pád jednoho osobní lehce

syntax

- soubor **pravidel** a **principů**, na základě kterých se vytvářejí věty daného jazyka
 - struktura syntaktických jednotek
 - lineární
 - **hierarchická**

nástroj: UDPipe:

<http://lindat.mff.cuni.cz/services/udpipe/>

syntax

- soubor **pravidel** a **principů**, na základě kterých se vytvářejí věty daného jazyka
 - struktura syntaktických jednotek
 - hierarchická
 - lineární
- **nauka** o mluvnické stavbě vět a souvětí

co je věta?

co je věta?

- *Mumínci si rádi hrajou na louce i v lese.*

co je věta?

- *Mumínci si rádi hrajou na louce i v lese.*
- *Mumínci rádi louce lese i v hrajou si.*

co je věta?

- *Mumínci si rádi hrajou na louce i v lese.*
- **Mumínci rádi louce lese i v hrajou si.*

co je věta?

- *Mumínci si rádi hrajou na louce i v lese.*
- **Mumínci rádi louce lese i v hrajou si.*
- *Mumínci si na louce i v lese.*

co je věta?

- *Mumínci si rádi hrajou na louce i v lese.*
- **Mumínci rádi louce lese i v hrajou si.*
- **Mumínci si na louce i v lese.*

co je věta?

- *Mumínci si rádi hrajou na louce i v lese.*
- **Mumínci rádi louce lese i v hrajou si.*
- **Mumínci si na louce i v lese.*
- *Na louce i v lese si rádi hrajou mumínci.*

věta

věta

- gramatická správnost

věta

- gramatická správnost

- sémantická správnost

věta

- gramatická správnost
 - **Na dálnici D1 se po dvou hodinou konečně rozjelo oběma směrech.*
- sémantická správnost
 - *# Na geniální dálnici se po dvou slovesech konečně zima rozplakala oběma paneláky.*

věta

- výrazová (= **formální**) stránka

věta

- výrazová (= **formální**) stránka

- významová (= **sémantická**) stránka

věta

- výrazová (= **formální**) stránka

- *Karla ; seno ; žrát → Karla žere seno.*

PODMĚT – PŘÍSUDEK – PŘEDMĚT

- významová (= **sémantická**) stránka

- *Karla ; seno ; žrát → Karla žere seno.*

AGENS – (DĚJ) – PATIENS

→ *Seno je žráno Karlou.*

základní syntaktické jednotky

- **výpověď**
 - konkrétní realizace věty
 - situačně zakotvena

základní syntaktické jednotky

- **výpověď**
 - konkrétní realizace věty
 - situačně zakotvena
- věta: *Učím rád*
 - **výpověď 1:** *Učím rád* [Radek Čech, 10. 9. 2022, 8:50]
 - **výpověď 2:** *Učím rád* [Jan Ámos Komenský, 26. 9. 1630, 9:50]
 - ...

výpověď

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

výpověď

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

- pragmatická stránka
 - *Ludmila hraje na housle a Hugo hraje na klavír. (různé pojetí času)*

výpověď

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

- pragmatická stránka
 - *Ludmila hraje na housle a Hugo hraje na klavír. (různé pojetí času)*

výpověď'

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

- pragmatická stránka
 - *Ludmila hraje na housle a Hugo hraje na klavír. (různé pojetí času)*

VS

CVIČENÍ

- Svěrákův diktát 😊
- <https://edu.ceskatelevize.cz/video/5101-diktat-se-zdenkem-sverakem-2010>

syntaktické vztahy

syntaktické vztahy

1) mezi větnými členy

syntaktické vztahy

- 1) mezi větnými členy
- 2) mezi větnými celky (v rámci souvětí)

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

- **dominance** = subordinace
= determinace

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

- **dominance** = subordinace
= determinace

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

- **koordinace**
- **adordinace** (apozice)

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

- **dominance** = subordinace
= determinace
- **hypotaktické spojení**

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

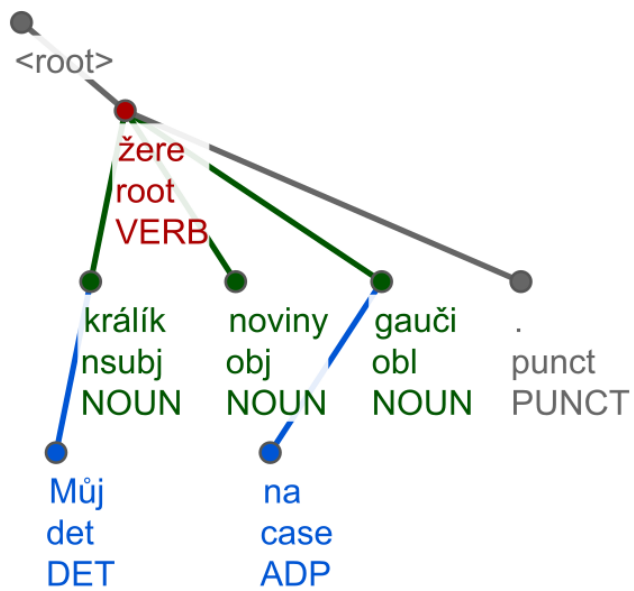
- **koordinace**
- **adordinace** (apozice)
- **parataktické spojení**

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

- **dominance** = subordinace
= determinace

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

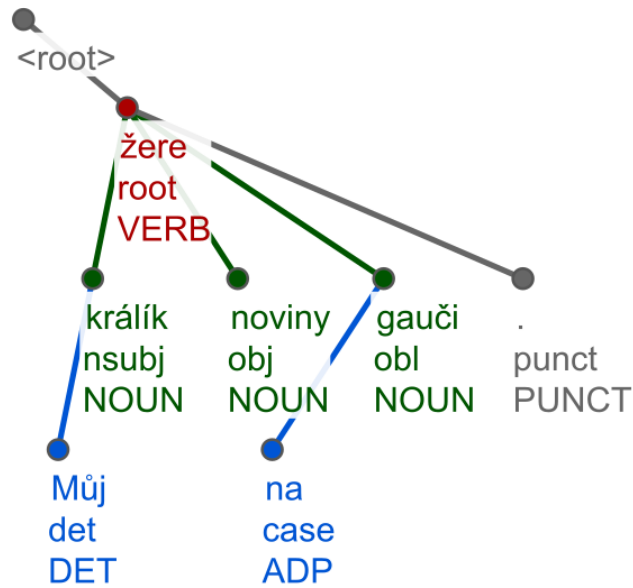
- **koordinace**
- **adordinace** (apozice)

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

- **dominance** = subordinace
= determinace

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

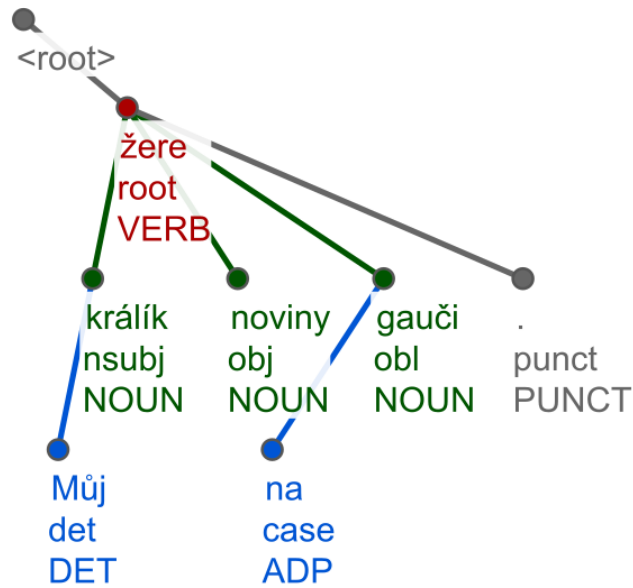
- **koordinace**
- **adordinace** (apozice)
- *Karla žere [jablka, hrušky a banány].*

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

- **dominance** = subordinace
= determinace

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

- **koordinace**
- **adordinace** (apozice)
- *Karla žere [jablka, hrušky a banány].*
- *Miluju [syntax, nejlepší předmět na světě].*

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

a) koordinace

b) adordinace

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

a) koordinace

- spojuje min. 2 jednotky (podobná sémantická funkce, stejná syntaktická platnost)
- jednotky jsou na sobě nezávislé (odkazují k různým referentům)
- vzniká koordinační skupina = několikanásobný VČ (nevětný/větný/smíšený)

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

a) koordinace

- spojuje min. 2 jednotky (podobná sémantická funkce, stejná syntaktická platnost)
- jednotky jsou na sobě nezávislé (odkazují k různým referentům)
- vzniká koordinační skupina = několikanásobný VČ (nevětný/větný/smíšený)

nevětná koordinační skupina: *Mám ráda králíka, osla i wombata.*

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

a) koordinace

- spojuje min. 2 jednotky (podobná sémantická funkce, stejná syntaktická platnost)
- jednotky jsou na sobě nezávislé (odkazují k různým referentům)
- vzniká koordinační skupina = několikanásobný VČ (nevětný/větný/smíšený)

nevětná koordinační skupina: *Mám ráda králíka, osla i wombata.*

větná koordinační skupina: *Viděl, že wombat žere a osel odpočívá.*

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

a) koordinace

- spojuje min. 2 jednotky (podobná sémantická funkce, stejná syntaktická platnost)
- jednotky jsou na sobě nezávislé (odkazují k různým referentům)
- vzniká koordinační skupina = několikanásobný VČ (nevětný/větný/smíšený)

nevětná koordinační skupina: *Mám ráda králíka, osla i wombata.*

větná koordinační skupina: *Viděl, že wombat žere a osel odpočívá.*

smíšená koordinační skupina: *Přišel na zavolání, a protože měl hlad.*

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

b) adordinace

- skupina s přístavkem = vícekrát se pojmenovává stejná realita
- *Mám ráda **králíka, nejlepšího přítele člověka.***

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

b) adordinace

- skupina s přístavkem = vícekrát se pojmenovává stejná realita
- *Mám ráda **králíka, nejlepšího přítele člověka.***

*Karel, náš **nejlepší houslista**, odjel do ciziny*

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

b) adordinace

- skupina s přístavkem = vícekrát se pojmenovává stejná realita
- *Mám ráda **králíka, nejlepšího přítele člověka.***

*Karel, náš **nejlepší houslista**, odjel do ciziny ← podmět*

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

b) adordinace

- skupina s přístavkem = vícekrát se pojmenovává stejná realita
- *Mám ráda **králíka, nejlepšího přítele člověka.***

*Karel, náš **nejlepší houslista,** odjel do ciziny*

*Karla, **našeho nejlepšího houslistu,** jsme několik dní neviděli.*

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

b) adordinace

- skupina s přístavkem = vícekrát se pojmenovává stejná realita
- *Mám ráda **králíka, nejlepšího přítele člověka.***

Karel, náš nejlepší houslista, odjel do ciziny

Karla, našeho nejlepšího houslistu, jsme několik dní neviděli. ← předmět

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

b) adordinace

- skupina s přístavkem = vícekrát se pojmenovává stejná realita
- *Mám ráda **králíka, nejlepšího přítele člověka.***

Karel, náš nejlepší houslista, odjel do ciziny

Karla, našeho nejlepšího houslistu, jsme několik dní neviděli.

Toto je Karel, náš nejlepší houslista.

zmnožení

- vztahy mezi členy na stejné syntaktické úrovni

b) adordinace

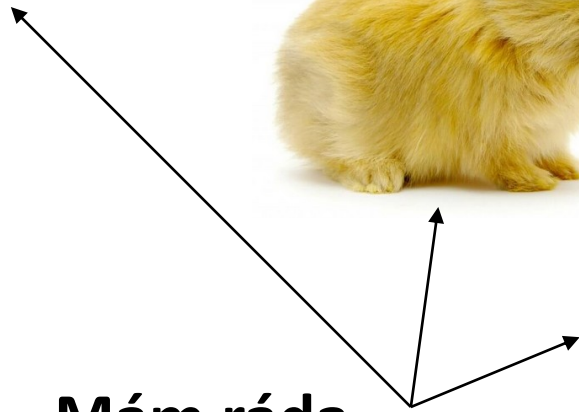
- skupina s přístavkem = vícekrát se pojmenovává stejná realita
- *Mám ráda **králíka, nejlepšího přítele člověka.***

Karel, náš nejlepší houslista, odjel do ciziny

Karla, našeho nejlepšího houslistu, jsme několik dní neviděli.

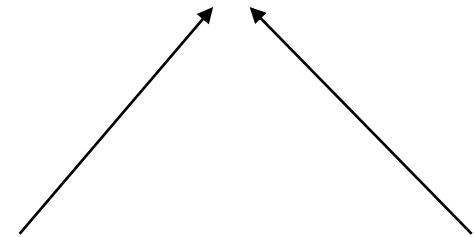
Toto je Karel, náš nejlepší houslista. ← přísudek

koordinace adordinace

Mám ráda

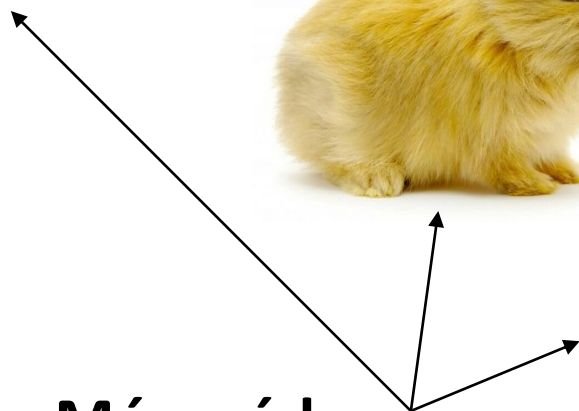
VS

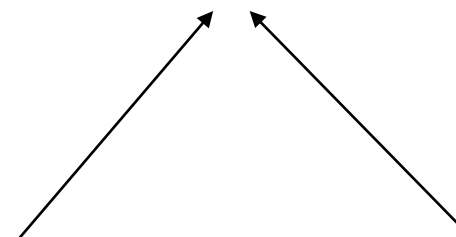
Mám ráda wombata, typické australské zvíře.

koordinace (typy) adordinace

VS

Mám ráda

Mám ráda wombata, typické australské zvíře.

zmnožení: pravopisný rozdíl

- u **koordinační skupiny** oddělíme čárkami jen její složky, je-li to nutné
 - *Těšíme se na sních a mráz a Vánoce.* VS *Těšíme se na sních, mráz a Vánoce.*

zmnožení: pravopisný rozdíl

- u **koordinací skupiny** oddělíme čárkami jen její složky, je-li to nutné
 - *Těšíme se na sních a mráz a Vánoce.* VS *Těšíme se na sních, mráz a Vánoce.*
- u **adordinační skupiny** oddělíme čárkami její složky i celou skupinu na konci

zmnožení: pravopisný rozdíl

- **u koordinační skupiny** oddělíme čárkami jen její složky, je-li to nutné
 - *Těšíme se na sních a mráz a Vánoce. VS Těšíme se na sních, mráz a Vánoce.*
- **u adordinační skupiny** oddělíme čárkami její složky i celou skupinu na konci
 - *Herečka Olga Scheinpflugová, manželka Karla Čapka, sama také měla spisovatelské ambice.*

zmnožení: pravopisný rozdíl

- **u koordinační skupiny** oddělíme čárkami jen její složky, je-li to nutné
 - *Těšíme se na sních a mráz a Vánoce. VS Těšíme se na sních, mráz a Vánoce.*
- **u adordinační skupiny** oddělíme čárkami její složky i celou skupinu na konci
 - *Herečka Olga Scheinpflugová, manželka Karla Čapka, sama také měla spisovatelské ambice.*
 - **výjimka:** při **plném ztotožnění** obou složek skupiny čárku nepíšeme
 - **označují výrazy: čili, neboli, aneb**
 - *Studujeme skladbu čili syntax. Nebaví nás gramatika neboli mluvnice.*

koordinace

koordinace

- typy spojení koordinovaných složek = konjunktů
 - **souřadící spojky** (a, ale, nebo, až, ...)
 - *Matouš a Marek a Lukáš*
 - **vícečlenné výrazy** (bud' – (a)nebo, nejen – ale)
 - *bud' Matouš, nebo Marek*
 - **juxtapozice = asyndetické spojení** (prosté spojení, označeno čárkou)
 - *Matouš, Marek, Lukáš*

koordinace: významové vztahy

koordinace: významové vztahy

- a) slučovací (*a, i, ani, (a)nebo, či, jednak – jednak, ...*)

koordinace: významové vztahy

- a) slučovací (*a, i, ani, (a)nebo, či, jednak – jednak, ...*)
- b) stupňovací (*nejen – ale i, ba až, ...*)

koordinace: významové vztahy

- a) slučovací (*a, i, ani, (a)nebo, či, jednak – jednak, ...*)
- b) stupňovací (*nejen – ale i, ba až, ...*)
- c) odporovací (*ne – ale, jenže, ...*)

koordinace: významové vztahy

- a) slučovací (*a, i, ani, (a)nebo, či, jednak – jednak, ...*)
- b) stupňovací (*nejen – ale i, ba až, ...*)
- c) odporovací (*ne – ale, jenže, ...*)
- d) vylučovací (*bud' – (a)nebo, ať – či, ...*)

koordinace: významové vztahy

- a) slučovací (*a, i, ani, (a)nebo, či, jednak – jednak, ...*)
- b) stupňovací (*nejen – ale i, ba až, ...*)
- c) odporovací (*ne – ale, jenže, ...*)
- d) vylučovací (*bud' – (a)nebo, ať – či, ...*)
- e) důsledkový (*a proto, tudíž i, ...*)

koordinace: významové vztahy

- a) slučovací (*a, i, ani, (a)nebo, či, jednak – jednak, ...*)
 - b) stupňovací (*nejen – ale i, ba až, ...*)
 - c) odporovací (*ne – ale, jenže, ...*)
 - d) vylučovací (*bud' – (a)nebo, ať – či, ...*)
 - e) důsledkový (*a proto, tudíž i, ...*)
-
- ***neboť*** = souřadící spojka → formálně parataxe, významově hypotaxe

koordinace: psaní čárky

- a) jiný než slučovací poměr
- b) slučovací poměr vyjádřený jinak než slučovacími spojkami *a, i, ani, (a)nebo, či*
= čárka vždy kromě slučovacího poměru vyjádřeného spojkami *a, i, ani, (a)nebo, či*

koordinace: psaní čárky

- a) jiný než slučovací poměr
- b) slučovací poměr vyjádřený jinak než slučovacími spojkami *a, i, ani, (a)nebo, či*
 - = čárka vždy kromě slučovacího poměru vyjádřeného spojkami *a, i, ani, (a)nebo, či*
- za celou koordinovanou skupinu se čárka nedává (nevyžaduje-li to jiný vztah)
 - *Přišel dokonce Lud'a i Mirek, přestože bydlí ze všech nejdál.*

koordinace: psaní čárky

- *Jak setkání s rodiči tak návštěva u přátel mě příjemně naladily.*
- *Setkání s rodiči i návštěva u přátel mě příjemně naladily.*

koordinace: psaní čárky

- *Jak setkání s rodiči, tak návštěva u přátel mě příjemně naladily.*
- *Setkání s rodiči i návštěva u přátel mě příjemně naladily.*

koordinace: psaní čárky

- *Jak setkání s rodiči, tak návštěva u přátel mě příjemně naladily.*
← slučovací poměr, ale jiná spojka než *a, i, ani, (a)nebo, či*
- *Setkání s rodiči i návštěva u přátel mě příjemně naladily.*
← slučovací poměr, spojka *i*

adordinace

adordinace

- mezi prvky, které označují stejný referent, nemusí být vztah plné synonymie
- mezi prvky spjatými vztahem adordinace (apozice) mohou být **různé významové vztahy, odstíny**
 - identifikace
 - klasifikace
 - zpřesnění
 - sumarizace
 - ztotožnění
 - výčet
 - ...

adordinace

- = přístavek
- složitá definice – většinou chápeme celou skupinu jako jeden VČ (komplexní)
- *Karla, nejhezčí králík na světě, ráda okusuje gauč.*

adordinace: identifikace

Nicholas Winton, zachránce 669 převážně židovských dětí z okupovaného území Československa před transportem do koncentračních táborů, byl pozoruhodnou osobností.

adordinace: identifikace

Nicholas Winton, zachránce 669 převážně židovských dětí z okupovaného území Československa před transportem do koncentračních táborů, byl pozoruhodnou osobností.

adordinace: identifikace

Nicholas Winton, zachránce 669 převážně židovských dětí z okupovaného území Československa před transportem do koncentračních táborů, byl pozoruhodnou osobností.

adordinace: identifikace

!!! pozor !!!

- **při změně pořadí složek → změna syntaktické funkce**
 - přívlastek shodný

adordinace: identifikace

!!! pozor !!!

- při změně pořadí složek → změna syntaktické funkce
→ přívlastek shodný
- *Zachránce 669 převážně židovských dětí z okupovaného území Československa před transportem do koncentračních táborů **Nicholas Winton** byl pozoruhodnou osobností.*

adordinace: identifikace

!!! pozor !!!

- při změně pořadí složek → změna syntaktické funkce
→ přívlastek shodný → bez čárky
- *Zachránce 669 převážně židovských dětí z okupovaného území Československa před transportem do koncentračních táborů **Nicholas Winton** byl pozoruhodnou osobností.*
- *T. G. Masaryk, první prezident ČR, se narodil 7. března 1850.
→ První prezident ČR **T. G. Masaryk** se narodil 7. března 1850.*

adordinace: klasifikace

- první výraz označuje, druhý včleňuje do třídy
- *Albert Einstein, významný fyzik, žil pozoruhodný život.*

adordinace: klasifikace

- první výraz **označuje**, druhý včleňuje do třídy
- ***Albert Einstein, významný fyzik, žil pozoruhodný život.***

adordinace: klasifikace

- první výraz označuje, druhý **včleňuje do třídy**
- *Albert Einstein, významný fyzik, žil pozoruhodný život.*

adordinace: klasifikace

- první výraz označuje, druhý včleňuje do třídy
- *Albert Einstein, významný fyzik, žil pozoruhodný život.*
- !!! změna pořadí složek mění syntaktickou funkci

*Významný fyzik **Albert Einstein** žil pozoruhodný život.*

→ přívlastek shodný

adordinace: zpřesnění

- upřesnění, oprava prvního výrazu
- *jinak (řečeno), přesněji, nebo lépe, či spíše, ...*
- *Na dovolenou pojedeme **v zimě, přesněji řečeno v lednu.***
- *Postavili si nový **domek, či spíše výstavní vilu.***

adordinace: sumarizace

- shrnutí
- *zkrátka, prostě, jednoduše, ...*
- *Přišli k nám **Březinovi, Nerudovi, Máchovi**, zkrátka **všichni sousedé**.*

adordinace: ztotožnění

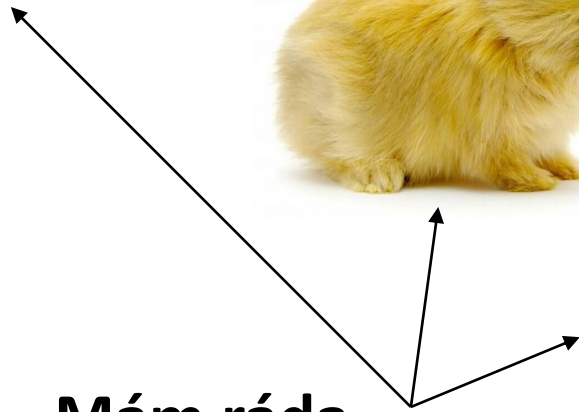
- plné ztotožnění obou složek
- *neboli, čili, aneb*
- **nepíše se čárka**

- *Baví nás **historie čili dějepis.***

cvičení

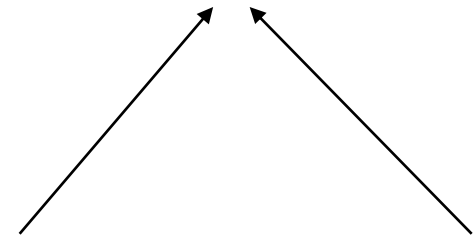
- KOORDINAČNÍ VS ADORDINAČNÍ SKUPINA

koordinace adordinace

Mám ráda

VS

Mám ráda wombata, typické australské zvíře.

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

rozlište **koordinální** a **adordinační** skupinu

- *Koupíme pivo, víno a rum.*
- *Přidejte do těsta buď čokoládu, nebo rozinky.*
- *Hřbitovní kvítí, první básnickou sbírku Jana Nerudy, nepřijala kritika příznivě.*
- *Na vaření potřebujeme nejen pomeranče, ale i citrony.*
- *Obrazovka přinesla nový druh umění – hraný televizní seriál.*
- *Sněžka, nejvyšší hora v Česku, měří 1602 metrů.*
- *Žili výstředně, ba až rozmařile.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán nejobávanější tvor džungle Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštěvujeme hrady zámky skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady zámky skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady zámky skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady zámky skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.
- Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.
- *Rádi navštívujeme hrady zámky skanzeny a zříceniny.*
- Letos jsme navštívili hrad Přimda nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.
- Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.
- Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.
- Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda, nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštěvujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda, nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda, nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo, ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda, nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo, ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštěvujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda, nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo, ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda, nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo, ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě ale pomalu.*

ROZLIŠTE KOORDINACI VS ADORDINACI A DOPLŇTE ČÁRKY

- *Šér Chán, nejobávanější tvor džungle, Mauglího nenáviděl.*
- *Nejobávanější tvor džungle Šér Chán Mauglího nenáviděl.*
- *Rádi navštívujeme hrady, zámky, skanzeny a zříceniny.*
- *Letos jsme navštívili hrad Přimda, nejstarší dochovaný kamenný hrad v Čechách.*
- *Při rýmě nemám chuť ani na pivo, ani na cigaretu.*
- *Při rýmě nemám chuť na jídlo ani na zmrzlinu.*
- *Náš oblíbený autor psal zajímavě, ale pomalu.*

spojka *ani*

- slučovací poměr → bez čárky

Není mu rady ani pomoci.

- jiný poměr → čárka

Byla pořádná tma, ani měsíc nesvítil. ← stupňovací poměr

- dokonce ani

spojka *ani*

- *Takový vývoj situace nikdo nečekal ani já ne.*
- *Neměl s sebou peníze ani kreditku.*
- *Filip nebyl filmová hvězda dokonce ani filmový herec.*
- *Nedokázala jsem si to představit ani domyslet.*

spojka *ani*

- *Takový vývoj situace nikdo nečekal, ani já ne.*
- *Neměl s sebou peníze ani kreditku.*
- *Filip nebyl filmová hvězda dokonce ani filmový herec.*
- *Nedokázala jsem si to představit ani domyslet.*

spojka *ani*

- *Takový vývoj situace nikdo nečekal, ani já ne.*
- *Neměl s sebou peníze ani kreditku.*
- *Filip nebyl filmová hvězda dokonce ani filmový herec.*
- *Nedokázala jsem si to představit ani domyslet.*

spojka *ani*

- *Takový vývoj situace nikdo nečekal, ani já ne.*
- *Neměl s sebou peníze ani kreditku.*
- *Filip nebyl filmová hvězda, dokonce ani filmový herec.*
- *Nedokázala jsem si to představit ani domyslet.*

spojka *ani*

- *Takový vývoj situace nikdo nečekal, ani já ne.*
 - *Neměl s sebou peníze ani kreditku.*
 - *Filip nebyl filmová hvězda, dokonce ani filmový herec.*
 - *Nedokázala jsem si to představit ani domyslet.*
-
- !!! není ostrá a objektivně stanovitelná hranice – prostřednictvím čárky lze signalizovat význam, který chceme danému spojení dát (zda prosté slučování, či stupňování)

spojka *ani* – *ani*

- dvojitý spojovací výraz

→ *ani* stojí před oběma výrazy, čárka před druhým výrazem

Hugo ze sebe batoh nesundal ani v kanceláři, ani v hospodě.

Tak velkou želvu jsme nemohli ani zabít, ani zbavit krunýře.

!!! čárka před prvním *ani* se píše v případě přístavku

Učíte se dobře, ani pomalu, ani rychle.

vícenásobné užití *ani*

- a) stojí-li *ani* i před prvním výrazem → čárka před každým dalším *ani*
Neměli jsme s sebou ani jídlo, ani stan, ani mapu.
- b) není-li první výraz uvozen *ani* → čárka se nepíše
Neměli jsme s sebou jídlo ani stan ani mapu.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát ani vstávat.

Tohle pivo je dobré ani sladké ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré ani sladké ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré ani sladké ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat, ani psát disertaci, ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat, ani psát disertaci, ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat, ani psát disertaci, ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat, ani psát disertaci, ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat, ani psát disertaci, ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká, ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat, ani psát disertaci, ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká, ani teplá!

Přišel včas ani brzo ani pozdě.

cvičení: *ani*

Nechtělo se mi ani spát, ani vstávat.

Tohle pivo je dobré, ani sladké, ani kyselé.

Nemám ráda sladké ani kyselé pivo.

Nemám ráda ani sladké, ani kyselé pivo.

Nechce se mi ani pracovat, ani psát disertaci, ani se učit na zkoušku.

Nechce se mi pracovat ani psát disertaci ani se učit na zkoušku.

Polévka nebyla horká, ani teplá!

Přišel včas, ani brzo, ani pozdě.

syntaktické vztahy: závislost

syntaktické vztahy

ZÁVISLOST

= vztah syntaktické závislosti

- **dominance** = subordinace
= determinace

ZMNOŽENÍ

= zmnožení syntaktické pozice

- **koordinace**
- **adordinace** (apozice)

závislost

- vztah mezi členy na různých úrovních
= **dominance** (= subordinace = determinace)
- formálně signalizováno **hypotaxí** = mluvnickou závislostí
- u VČ vzniká syntagma (skladební dvojice)
- u vět vzniká hypotaktické souvětí

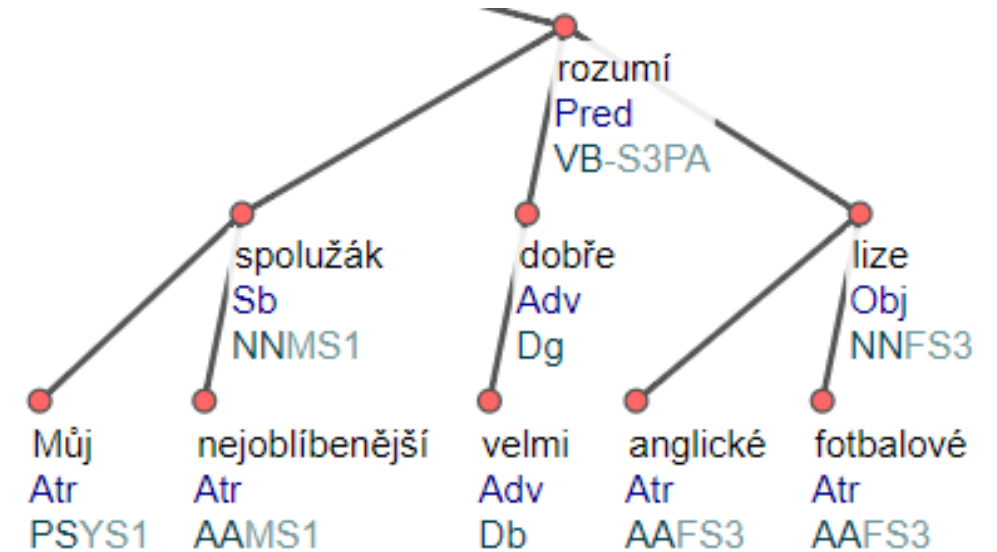
závislost

- **rozvíjející výraz**

- mluvnicky podřízený = dominovaný

- **rozvíjený výraz**

- mluvnicky nadřazený = dominující

- *Můj nejoblíbenější spolužák velmi dobře rozumí anglické fotbalové lize.*

- *lize* = rozvíjející (podřízený) vzhledem k *rozumí*
- *anglické* a *fotbalové* = rozvíjející (podřízené) vzhledem k *lize*
- *rozumí* = rozvíjený vůči *spolužák*, *dobře* a *lize*
- *lize* = rozvíjený (nadřazený) vzhledem k *anglické* a *fotbalové*

závislost (dominance)

morfologicky vyjádřena

- kongruence = shoda
- rekce = řízenost

morfologicky nevyjádřena

- adjunkce = přimykání

kongruence

- rozvíjející výraz přebírá (kopíruje) od rozvíjeného některé **gramatické** kategorie
- shodný atribut (přívlastek)
 - pád: *velká hlava, velkou hlavu, velké hlavě ...*
 - číslo: *velká hlava, velké hlavy*
 - rod: *velká hlava, velký mozek, velké pokušení*

kongruence

- rozvíjející výraz přebírá (kopíruje) od rozvíjeného některé **gramatické** kategorie
- predikát (přísudek)
 - osoba: ***já piju, ty piješ, on pije***
 - číslo: ***tiskárna tiskne, tiskárny tisknou***
 - jmenný rod (jen u participií): ***muž přišel, žena přišla, dítě přišlo***

rekce

- **pád** rozvíjejícího výrazu je diktován rozvíjeným výrazem
- objekt (předmět)
 - *napsal dopis, napsala dopis, napsali dopis, napíšu dopis, napsat dopis*
 - vždy akuzativ
 - *pomůžu rodičům, pomohl rodičům, pomohli rodičům*
 - vždy dativ

rekce

- **pád** rozvíjejícího výrazu je diktován rozvíjeným výrazem
- atribut neshodný
 - **ne všechny neshodné atributy jsou rekční**
 - *sud piva, sudy piva, o sudech piva, se sudem piva*
 - vždy genitiv

adjunkce

- forma rozvíjejícího výrazu **nesouvisí** s rozvíjeným výrazem (není jím nijak diktována), je dána **sémantikou**
- tzn. závislost dominovaného členu není formálně (v jeho tvaru) vyjádřena
- adverbialé (přísllovečné určení)
 - *napsal pozdě, napsala pozdě, napsali pozdě, napsal jsem pozdě, napsat pozdě*
 - *přespal v domě, přespala v domě, přespali v domě, přespal jsem v domě, přespát v domě*
 - předložkový lokál
 - *přespal za domem, přespala za domem, přespali za domem, přespal jsem za domem, přespát za domem*
 - předložkový instrumentál

adjunkce

- forma rozvíjejícího výrazu **nesouvisí** s rozvíjeným výrazem (není jím nijak diktována), je dána **sémantikou**
- tzn. závislost dominovaného členu není formálně (v jeho tvaru) vyjádřena
- atribut neshodný (ne vždy)
 - *cesta kolem domu, o cestách kolem domu, cesty kolem domu, bez cest kolem domu*
 - předložkový genitiv
 - *cesta před domem, o cestách před domem, cesty před domem, bez cest před domem*
 - předložkový instrumentál

adjunkce VS rekce

- rozhoduje valence
- *chodit s Frantou* ← rekce (řízení)
- *chodit s holí* ← adjunkce (přimykání)
- *chodit po lese* ← adjunkce (přimykání)

adjunkce VS rekce

- rozhoduje valence
- *chodit s Frantou* ← rekce (řízení)
- *chodit s holí* ← adjunkce (přimykání)
- *chodit po lese* ← adjunkce (přimykání)

shrnutí syntaktických vztahů

- <https://www.youtube.com/watch?v=IVStyT4nHDs>

pravidla psaní interpunkce

čárka v souvětí

- bez čárky, pokud prostě slučovací spojky *a, i, ani, nebo, či*
- nevyžaduje-li to jiný vztah!!!

bez čárky – hlavní věty

- *Hugo připluje lodí a Ludmila přijede traktorem.*
- *Policejní člun udělal velkou kličku a šikovně se vyhnul nákladní lodi.*
- *Navzdory slibu se u nás nikdo nezastavil ani nám telefonicky nesdělil podrobnosti.*
- *Naše kočky si na zahradě pěkně hrály nebo se kolem domu proháněly se sousedovic kočkou.*

bez čárky – vedlejší věty

- VV stejného druhu a na stejné syntaktické úrovni
- *Písnička vznikne, když se hudba se slovem v pravou chvíli sejdou **a** když si spolu porozumí.*
- *Nevěděl, kdo se mu ještě ozve telefonicky **ani** kdo už na sraz přijel.*

bez čárky – vedlejší věty

- VV stejného druhu a na stejné syntaktické úrovni
- *Písnička vznikne, když se hudba se slovem v pravou chvíli sejdou **a** když si spolu porozumí.*
- *Nevěděl, kdo se mu ještě ozve telefonicky **ani** kdo už na sraz přijel.*

bez čárky – vedlejší věty

- spojovací prostředek nemusí být stejný nebo se ve druhé VV opakovat
- *Byla velmi unavená, jelikož špatně spala **a** málo pila.*
- *Nejlepší by bylo, kdybyste se mnou spolupracovala **a** poskytla mi všechny potřebné informace.*
- *Karla žere krabice, protože se nudí **nebo** mě chce naštvat.*

prostě slučovací spojka v jiném kontextu

- nespojuje-li těsně sousedící věty – pokud se vloží věta mluvnicky závislá, popř. blok takových vět (střídání syntaktických úrovní)

→ psaní čárky

- *Pověz mi, **co** čteš, **a** já ti povím, **jaký** jsi.*
- *Jirka se podivil, **že** pes mluví lidskou řečí, **a** třikrát zapískal na píšťalku.*
- *V roztržitosti zapomněl, **že** je schod ještě měkký, **a** udělal do betonu otisk boty.*

prostě slučovací spojka v jiném kontextu

- vklíněná vedlejší věta nemusí být nutně závislá na první větě hlavní
- *Horečně se balili, a aby se vyhnuli odhalení, pozhasínali všechna světla v bytě.*
- *Během jízdy si pozorně prohlédla půl tuctu nákladních aut, a když se policista začal vyptávat, věrohodně mu vůz popsala.*

oddělování souřadně spojených vět

- čárka když jiné než prostě slučovací spojky *a, i, ani, nebo, či*
 - popř. spojení bezespoječné = asyndetické
- a) souřadně spojené hlavní věty
- b) souřadně spojené vedlejší věty
- ! vložená věta může být vložená i do už vedlejší věty

Ověřili jsme si, že cesta, kterou jsme se vydali, je správná.

bezespoječné spojení: cvičení

- *Advokát byl muž s věčně zakaboněnou tváří nikdy se neusmál v rozhovorech se choval rozpačitě navenek budil nedůvěru.*
- *Pražské mezinárodní letiště v Ruzyni se z ledového sevření vzpamatovává téměř celý den většina letů musela být zrušena řada letadel byla přesměrována jinam.*

bezespoječné spojení: cvičení

- *Advokát byl muž s věčně zakaboněnou tváří, nikdy se neusmál, v rozhovorech se choval rozpačitě, navenek budil nedůvěru.*
- *Pražské mezinárodní letiště v Ruzyni se z ledového sevření vzpamatovává téměř celý den většina letů musela být zrušena řada letadel byla přesměrována jinam.*

bezespoječné spojení VH: cvičení

- *Advokát byl muž s věčně zakaboněnou tváří, nikdy se neusmál, v rozhovorech se choval rozpačitě, navenek budil nedůvěru.*
- *Pražské mezinárodní letiště v Ruzyni se z ledového sevření vzpamatovává téměř celý den, většina letů musela být zrušena, řada letadel byla přesměrována jinam.*

bezespoječné spojení: cvičení

- *Popřejme tomuto pracovišti ať se mu nadále daří ať jeho rozvoj neustává.*
- *Netušil ani jak matka v daleké cizině strádá jak je blízka zoufalství.*
- *Svěřil se mi že řešení se našlo že dostaneme úvěr.*

bezespoječné spojení: cvičení

- *Popřejme tomuto pracovišti, ať se mu nadále daří, ať jeho rozvoj neustává.*
- *Netušil ani jak matka v daleké cizině strádá jak je blízka zoufalství.*
- *Svěřil se mi že řešení se našlo že dostaneme úvěr.*

bezespoječné spojení: cvičení

- *Popřejme tomuto pracovišti, ať se mu nadále daří, ať jeho rozvoj neustává.*
- *Netušil ani, jak matka v daleké cizině strádá, jak je blízka zoufalství.*
- *Svěřil se mi že řešení se našlo že dostaneme úvěr.*

bezespoječné spojení VV: cvičení

- *Popřejme tomuto pracovišti, ať se mu nadále daří, ať jeho rozvoj neustává.*
- *Netušil ani, jak matka v daleké cizině strádá, jak je blízka zoufalství.*
- *Svěřil se mi, že řešení se našlo, že dostaneme úvěr.*

a

- je-li součástí **víceslovného** slučovacího **prostředku** (*a proto, a tak, a přesto, a přece, a tedy, a tudíž*) **bez** prostě slučovacího významu → čárka
- **a tak** – s čárkou pouze u důsledkového významu (možno nahradit *a proto*)
 - *a tak* ve smyslu „tím(to) způsobem“ je slučovací
 - *Chci číst pomalu a tak to taky udělám!*
- *Děti si přály zvířátko, a tak jim otec sehnal štěně.*
- *V Austrálii nikdy žádná divoká kočka nežila, a tak jsou všechny domácí kočky přistěhovalci.*
- *Bratr nečekaně uspěl při konkurzu na výhodné místo, a tudíž z rodinné firmy odešel.*
- *Už jednou se spálil, a přece udělal tutéž chybu znova.*

než

- srovnání
- čárku, pokud spojujeme věty

Hořké pivo chutná lépe, než chutná pivo kyselé.

Radši seděli v hospodě, než se učili o syntaxi.

- bez čárky připojujeme-li nevětný výraz

Hořké pivo je lepší než kyselé.

Radši seděli v hospodě než ve škole.

než

- spojení dvou určitých slovesných tvarů
 - dvě rovnocenné varianty, nelze určit, zda několikanásobný přísudek nebo spojení dvou vět v souvětí

Spíš si hověl než pracoval. i Spíš si hověl, než pracoval.

Víc ho kritizovali než chválili. i Víc ho kritizovali, než chválili.

VV + výraz s oslabenou větnou platností

- dvě varianty – s čárkou i bez čárky
- *dobře, raději, hlavně, možná, samozřejmě, mimochodem, bohužel, naštěstí, celkem vzato, upřímně řečeno, prosím, přirozeně, ...*

VV + výraz s oslabenou větnou platností

- *Možná, že Karla žere novou sedačku.*
- *Možná že Karla žere novou sedačku.*

- *Pošlete nám, prosím, všechny údaje.*
- *Pošlete nám prosím všechny údaje.*

- *Syntax je, celkem vzato, docela zajímavá.*
- *Syntax je celkem vzato docela zajímavá.*

VV + výraz s oslabenou větnou platností

- *Samozřejmě, že ne.*
- *Samozřejmě že ne.*

- *Možná, že přijde.*
- *Možná že přijde.*

- *ať děláme co děláme*
- *bud' jak bud'*
- *ať je jaký je*

VV + výraz s oslabenou větnou platností

- !!!
- stojí-li modální částice na začátku věty a následuje příklonka (enklitikon)
→ bez čárky

Bohužel jsem neměl čas.

Možná jsi to nevěděl.

Samozřejmě mu to dal.

zásady u složitějších konstrukcí

- spojovací prostředek + zesilovací/vytýkací výraz – čárka před tento výraz
 - *teprve, jen, zvláště, právě, hned, ještě, zrovna, dříve*
- *Starosti ti nastanou, **teprve až** se budeš muset učit na zkoušku.*
- *Moderátor soutěž ukončí, **teprve když** mu soutěžící dá příslušný pokyn.*
- *Do soutěže bych se přihlásil, **jen kdybych** měl opravdu hluboko do kapsy.*
- *Jako začátečník se bál předjíždět, **zvláště když** jel za kamionem.*
- *Znala správnou odpověď, **ještě než** dozněla celá otázka.*

zásady u složitějších konstrukcích

- výskyt různovětných podřadicích spojovacích prostředků – čárka (jedna) před první z nich
 - = každý náleží jiné větě
- *Přísloví tvrdí, **že když** se dva hádají, třetí se směje.*
 - = *Přísloví tvrdí, že třetí se směje, když se dva hádají.*
- *Nic neviděla, **protože když** uklouzla, brýle jí upadly na zem.*
 - *Nic neviděla, protože brýle jí upadly na zem, když uklouzla.*
- *Vím, **že ať** tvrdíte cokoliv, nic už nebude jako dřív.*
 - *Vím, že nic už nebude jako dřív, ať tvrdíte cokoliv.*

zásady u složitějších konstrukcí

- zdvojené spojky – souřadicí (parataktická) + podřadicí (hypotaktická)
 - i když je první spojka *a*
- *Nemám představu, kdy se nám bude dařit lépe, **ale až** ta šťastná chvíle nastane, určitě se ti pochlubím.*
 - *Nemám představu, kdy se nám bude dařit lépe, ale určitě se ti pochlubím, až ta šťastná doba nastane.*
- *Chtěla jsem jí ještě něco poradit, **avšak když** se na mě obořila, raději jsem zmlkla.*
 - *Chtěla jsem jí ještě něco poradit, avšak raději jsem zmlkla, když se na mě obořila.*

zásady u složitějších konstrukcí

- *Obilí kvapem rostlo, a nežli jsem se nadál, bylo větší než já.*
 - *Obilí kvapem rostlo a bylo větší než já, nežli jsem se nadál.*
- *Pomalou couvala ke dveřím, a než zhasla baterka, sklouzla tenkým kuželem světla po obličejích usínajících dětí.*
 - *Pomalou couvala ke dveřím a sklouzla tenkým kuželem světla po obličejích usínajících dětí, než zhasla baterka.*
- *Při aktivaci přístroje postupujeme podle návodu, a máme-li problémy, konzultujeme je na bezplatné telefonní lince.*

zásady u složitějších konstrukcí

- obecnější pravidlo:

= nezáleží na typu souřadící spojky – důvod ke kladení čárky automaticky nastane, když se setkají věty na rozdílných mluvnických úrovních

infinitivní konstrukce: čárka

- **infinitiv zastupující VV** (nejčastěji předmětnou/přívlastkovou)

Maminka hledala, co snést nemocnému Pavlovi nejlepšího.

Poradte mi spolehlivý způsob, jak zapůsobit na publikum.

infinitivní konstrukce: čárka

- zastupuje-li VV s podřadící spojkou kromě *než*

Přemýšlel, jak začít.

Nevěděl, kam dřív skočit.

Dosud se nepodařilo najít způsob, jak diagnostikovat toto onemocnění.

Řešili otázku, zda změnit strategii.

infinitivní konstrukce: čárka

- s významem podmínkovým nebo možnostním

Žít v dávných dobách, psali bychom husím brkem.

Sklonit víc hlavu, neuhodil by se o nízké dveře.

Mít víc peněz, jela bych na dovolenou.

vedlejší věty

- https://www.youtube.com/watch?v=A6D753eb_ow
- <https://www.czechency.org/slovník/search?action=listpub&search=p%C5%99%C3%ADslope%C4%8Dn%C3%A9+ur%C4%8Den%C3%AD>
- cvičení

interpunkce v jednoduché větě

interpunkce v jednoduché větě

- několikanásobný VČ bez spojky – slučovací poměr
 - *Všude byly jen pralesy, skály, spousta bažin, jezera, potoky.*
 - *Chudák Karel kýchal, kašlal a smrkal.*
 - *Mluvil klidně, vyrovnaně, s rozvahou.*
- několikanásobný VČ (se spojkou / bez spojky) – jiný poměr
 - *Loajální mohou být jen lidé, a nikoliv strany.*
- spojení dvojitými spojovacími výrazy (ani – ani, buď – nebo, jednak – jednak)

přívlastek volný

- volný – významově
- nezužuje významový obsah → oddělen čárkou
 - vložený: čárka z obou stran
- *Výraznou dominantou obce je barokní kostel, přebudovaný do nynější podoby v letech 1862–1863. 1864*
- *Tento film, natočený těsně po návratu z Nepálu, patří k jeho nejlepším.*

přívlastek těsný

- v daném kontextu vyjadřuje informace nutné pro jednoznačné pochopení sdělení
- zužuje obsah řídicího jména → neodděluje se čárkami
 - neznamená to, že by vznikla nesmyslná věta, ale mohla by mít jiný význam
- *Studenti uvedení v tomto seznamu mohou odejít.*
- *Úpravy Prašné brány navržené architektem Mockerem se realizovaly v letech 1875–1878. 1886*
- *Výrobky určené na export bývají kvalitnější než zboží pro domácí trh.*

přívlastek **několikanásobný** a **postupně rozvíjející**

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*

přívlastek **několikanásobný** a postupně rozvíjející

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

přívlastek **několikanásobný** a postupně rozvíjející

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

šaty

přívlastek **několikanásobný** a postupně rozvíjející

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

šaty

večerní šaty

přívlastek **několikanásobný** a postupně rozvíjející

- *Vezmu si jiné večerní šaty.* *Vezmu si jiné, večerní šaty.*
- postupně rozvíjející = rozvíjí již rozvité jméno novým přívlastkem (vždy celou tu skupinu)

šaty

večerní šaty

jiné večerní šaty

přívlastek postupně rozvíjející

- rozpoznávací znaky
 - pořadí nelze měnit
 - ~~německý bačův starý ovčák~~ ~~vycházková moje hůl~~
- nelze mezi ně vložit spojku *a*
 - ~~německý a bačův a starý ovčák~~ ~~vycházková a moje hůl~~
- shodné i neshodné!!!
 - neshodné: *steak ze svíčkové z menu*
 - kombinace: *pikantní vepřový guláš s karlovarským knedlíkem*

přívlastek několikanásobný

- volné seskupení přívlastků rozvíjejících totéž jméno
- ne postupně, ale atributy jsou navěšeny přímo na rozvíjené jméno
- paralelní přívlastky, vůči sobě na stejné úrovni

- *Ponořila se do studených, výhružně syčících vln.*
- *Ponořila se do studených a výhružně syčících vln.*

- *Nabízíme zmrzlinu čokoládovou, mangovou, perníčkovou.*
- *Nabízíme zmrzlinu čokoládovou a mangovou a perníčkovou.*

přívlastek několikanásobný

- pořadí můžeme zpravidla měnit
- často povaha výčtu
 - *V nabídce měli bohužel jen hnědé, bílé a růžové vozy.*
- lze mezi ně vložit souřadnou spojku *a* či jiné výrazy
 - *prostě, zkrátka, jednoduše, tentokrát, spíše*
- *Nakonec se rozhodl koupit si nové, tentokrát levnější letenky.*
- *Nemáte nějaké jiné, spíše levnější auto?*

ustálená spojení bez čárky

- *křížem krážem*
- *hlava nehlava*
- *chtěj nechtěj*
- *čím dál tím víc*
- *jakž takž*

vsuvka

- sdělení z jiné promluvové skupiny, nespojuje se svým okolím mluvnicky
- oddělení z obou stran čárkami (či jiným znaménkem)
- formálně vypadá jako další hlavní/vedlejší věta, ale není v žádném syntaktickém vztahu s okolními větami
 - spojky *aby, jak, -li*
- *Nepřehledná doba, **jak se později ukázalo**, některým lidem umožnila zbohatnout.*
- *Vsuvka čili parenteze, **a to byste si měli pamatovat**, mluvnicky nespojuje se svým okolím.*
- *Určitě všichni napíšete, **abych to nezakřikla**, závěrečný test správně.*

a to

- pomocí *a to* lze k větě připojit VČ přinášející nové informace → čárka
 - *Zboží můžete reklamovat, a to do tří dnů.*
 - *Odpovězte co nejrychleji, a to písemně.*
- !!! VS souvětí, kde věty spojeny souřadně spojkou *a* a *to* je zájmenem odkazujícím na obsah předchozí věty
 - *Příliš dlouho váhal a to se mu nevyplatilo.* = váhání
 - *Bylo jednou jedno černé kuře a to si jednoho dne vyrazilo do světa.* = kuře

doplňěk

- holý → bez čárky
- rozvitý → s čárkou

- ***Dojat** tleskal bravurnímu výkonu hlavního představitele.*
- ***Sedě vzpřímeně a hrdě**, odpovídal obžalovaný na palbu otázek.*
- *Obžalovaný odpovídal **sedě** na palbu otázek.*

interpunkce v jednoduché větě

- <https://prirucka.ujc.cas.cz>

→ Pravopis – interpunkce → Psaní čárky ve větě jednoduché

souhrnné cvičení interpunkce

testové cvičení